

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

שם הקורס

גיבורים ומיתוסים בישוב ובמדינת ישראל

שם המרצה | שם המחלקה

ד"ר איציק פס, המחלקה להיסטוריה של עם-ישראל ויהדות זמננו

מס הקורס | 119424-01

Course name in English

Heroes and Myths in the Yishuv and in the State of Israel

שיעור _____ (שיעור, תרגיל, סמינר, סדנה, מעבדה וכד')

סוג הקורס:

2_

היקף נ"ז:

תשפ"ז_

שנת לימודים:

א_

סמסטר:

ג 14-16

יום ושעה

ג 10-12_

שעת קבלה:

passizik@gmail.com_

מייל מרצה:

קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

קורס זה עוסק בעיצוב דפוס הגבורה והניצחון הציבורי שנוצרו ביישוב ובמדינת ישראל בראשית דרכה. באמצעות בחינה של דמויות גבריות ונשיות כאחד, משפטים היסטוריים, פרשיות פוליטיות ואירועים משמעותיים, הקורס מבקש לחשוף כיצד נבנו מיתוסים סביב גיבורים וכיצד השפיעו על אתוס לאומי, זהות קולקטיבית וזיכרון ציבורי.

במסגרת הקורס נחקור את הדרכים השונות בהן מנציחים גיבורים – דרך ספרות, עיתונות, פסקי דין, טקסים ואירועים ציבוריים – ונבחן את הקשר בין המיתוס לבין המציאות ההיסטורית. הקורס שואל שאלות כגון: מי נחשב לגיבור ומדוע? כיצד פועלים מנגנוני הזיכרון? כיצד מעצבים הממסד, התקשורת והחברה את דמותו של הגיבור וכיצד משתנים דפוס ההנצחה והגבורה לאורך זמן?

מטרות/תוצרי הלמידה

הלומדים יכירו את הפרשות השונות, המיתוסים, הגיבורים ודמויות המופת בתקופת הישוב והמדינה. את תהליכי הבניית הזיכרון והמרכיבים השונים המשפיעים עליו. הלומדים יזהו את האתוסים המרכזיים שנלמדים מהמיתוסים ומהגיבורים – כגון גבורה, הקרבה, נאמנות, מנהיגות ואתיקה – וינתחו את השינויים שחלו בהם לאורך השנים, תוך עמידה על הגורמים החברתיים, פוליטיים והתרבותיים שהשפיעו על שינוי תדמויותיהם של הגיבורים והמיתוסים. הלומדים יכירו את דפוס ההנצחה, את השפעתם של התקשורת, הספרות והאמנות על עיצוב הזיכרון הקולקטיבי, ואת האופן שבו זיכרון זה מעצב זהות לאומית וחברתית.

ידע

1. הלומדים יבחנו את דרכי עיצוב המיתוס ואת השינויים שחלים בו לאורך השנים ויעמדו על המשמעות וההיסטוריות והחברתיות הנלמדות מתהליך זה.
2. הלומדים יבחינו בין סוגים שונים של גיבורים ומיתוסים ויעמדו על מרכיבי ההנצחה והזיכרון האישיים והקולקטיביים.
3. הלומדים יכתבו

מיומנויות

1. הלומדים ינתחו טקסטים היסטוריים, מאמרים אקדמיים וחומר ראשוני דוגמת יומנים, קטעי עיתונות ומסמכי ארכיון.
2. הלומדים ילמדו לקיים דיון, לשטוח טענות ממוקדות ולקיים ויכוח ענייני תוך הבאת אסמכתאות לדעותיהם.
3. הלומדים יתנסו בכתיבה אקדמית, ילמדו לנסח שאלת מחקר, למצוא מקורות ראשוניים ושניים ולעשות בהם שימוש ממוקד.

ערכים (אופציונלי רק במידה ורלוונטי)

תכנון מהלך השיעורים (כולל למידה פעילה):

קורס פרונטלי שיתקיים בכיתה אחת לשבוע. הלומדים יצטרכו להתכונן לשיעור באמצעות הביבליוגרפיה הרלבנטית לכל שיעור. הלומדים יצטרכו להשתתף בלמידה באתר. הלומדים ישתתפו באופן פעיל בדיונים שיתקיימו במהלך ההרצאות. עבודת הסיכום תתבסס על הנלמד בשיעור ועל הדיונים והתובנות שיתקיימו בו. המרצה יהיה זמין גם מעבר לשעות השיעור לשאלות הלומדים ולהנחיות שונות, אם בפגישות אישיות ואם במייל.

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת
1	מבוא: מיהו גיבור ומהי גבורה? מהי הנצחה ואת מי מנציחים?		אין	
2	טוב למות בעד ארצנו? יוסף טרומפלדור וגיבורי תל חי		גולדשטיין: העלייה לתל-חי	
3	ישראל ומניה שוחט וגיבורי השומר		גולני: מניה	
4	מיתוס מצדה		ברוג: מיתוס מצדה	
5	שלמה בן-יוסף ועולי הגרדום		גולדשטיין: גבורה והדרה	
6	אברהם (יאיר) שטרן		גראויס-קובלסקי: החיים אחרי המוות	
7	בין מיתוס הצבר למיתוס הכנעני		אלמוג: הצבר- דיוקן	
8	מורדי גטו ורשה, בין אי"ל ואצ"י		גבע: כל השאר הוא אלמוות	
9	גיבורי תנועת המרי העברי – בין נופלי הפלמ"ח בליל הגשרים לנופלי לח"י		ויץ: הבא ברכה לנערים	
10	חנה סנש וצנחני היישוב		באומל-שוורץ: אך נזכור את כולם	
11	דני מס ופרשת הל"ה		רוזנסון ושפנייר: הנצחת הל"ה	
12	מירה בן ארי וגיבורות הפלמ"ח		גבע: סמוק דמה	
13	מאיר הר-ציון ויחידת 101		זקבר: פעולת הנקם	
14	"מכר את נפשו לשטן", האומנם? ישראל קסטנר וסוגיית שיתוף פעולה עם הנאצים		שלף: בין רשימת שינדלר לרכבת קסטנר	

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלת ביניים	20% מהציון הסופי
מטלה סופית	80% מהציון הסופי

דרישות הקורס

השתתפות פעילה בשיעור, השתתפות פעילה בלמידה באתר, קריאת מאמרים.

דרישות קדם

אין דרישות

שם הקורס	מס' הקורס

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

- מבוא: מיהו גיבור ומהי גבורה? מהי הנצחה ואת מי מנציחים?
- גולדשטיין אמיר, העלייה לתל חי בי"א באדר כזירת מערכה פוליטית (1928 – 1947) בתוך: יעל זרובבל ואמיר גולדשטיין (עורכים), **תל חי 1920 - 2020 : בין היסטוריה לזיכרון**, ירושלים: יד בן-צבי, תש"פ, עמ' 259-293.
- גולני מוטי**, "מניה: עלייתה הקצרה ונפילתה הארוכה", ישראל 3 (2003), עמ' 1-20.
- ברוג מולי, "מראש מצדה עד לב הגטו: המיתוס כהיסטוריה", בתוך: דוד אוחנה ורוברט ויסטריך, **מיתוס וזיכרון**, ירושלים: ון-ליר והקיבוץ המאוחד, תשנ"ז, עמ' 203-230.
- גולדשטיין אמיר, **גבורה והדרה : עולי הגרדום והזיכרון הישראלי**, ירושלים: יד בן-צבי, תשע"א, 284-300,
- גראוויס־קובלסקי אופירה, החיים אחרי המוות: המיתוס של יאיר (אברהם שטרן) בחברה הישראלית", **ישראל** 26 (אביב 2020), עמ' 93-114.
- אלמוג עוז, **הצבר- דיוקן**, תל אביב : עם עובד, תשנ"ז עמ' 124-136.
- גבע שרון, **כל השאר הוא אלמוות : פרשת חייהם של צביה לובטקין ויצחק (אנטק) צוקרמן**, רמת אפעל ולוחמי הגטאות: יד טבנקין ובית לוחמי הגטאות, תשפ"ג, עמ' 21-50.

- 9- ויץ, יחיעם, **הבא ברכה לנערים: יחיעם ויץ: חייו, נפילתו, הנצחתו והנצחת בני דורו עמ'** 17-13, 269-266.
- 10- באומל-שוורץ ג'ודי, "'אך מזכור את כולם': הנצחת הצנחנים-שליחים ממלחמת העולם השנייה בשנים 1945-1949", **קתדרה** 84 (יולי 1997), עמ' 107-132.
- 11- רוזנסון ישראל ושפנייר יוסי, "'בנתיב הענות הולכת הפדות': הנצחת הל"ה בנתיב הל"ה", **קתדרה** 162 (טבת תשע"ז), עמ' 120-150.
- 12- גבע שרון, "סמוק דמה של הנערה מדמו של הנער": נפילתה של מרים שחור ומקומן של הנשים בפלמ"ח במלחמת העצמאות", **קתדרה** 180 (תשפ"ב), עמ' 91-114.
- 13- זקבך אפרת, "פעולת הנקם של מאיר הר ציון: מציאות וזיכרון", **ישראל** 21 (אביב 2013), עמ' 37-59.
- 14- שלף ליאון, "בין רשימת שינדלר לבין הרכבת של קסטנר – על מציאות היסטורית, מיתוסים תקשורתיים ואמת משפטית", בתוך: דניאל גוטוויין ומנחם מאוטנר (עורכים), **משפט והיסטוריה**, ירושלים: מרכז שז"ר, תשנ"ט, עמ' 339-355.